

Pyyntö saamelaiskäräjälain (27.6.2025/414) 9 §:n mukaisesta neuvottelusta koskien Lapin luovien alojen, taiteen ja kulttuurin kasvuohjelmaa

LLHall 18.06.2026 § 68
182/00.01.05.33/2023

Valmistelija Knutars Heli Lapin liitto

Lapin luovien alojen, taiteen ja kulttuurin kasvuohjelma on Lapin luovan talouden kasvun kehittämisen asiakirja. Se on tarkoitettu kasvun mahdollistamisesta vastuussa oleville toimijoille ja päättäjille sekä kasvuhaluille tekijöille. Kasvuohjelma sisältää kuvauksen maakunnan luovan talouden toimijakentästä, kasvun tavoitteista sekä ehdotuksia toimenpiteistä ja kokeilupiloteista sekä seurannasta ja mittareista.

Kasvuohjelman tavoitteena on vahvistaa luovan talouden asemaa Lapin identiteetin rikastuttajana, uuden kasvun ja liiketoiminnan luoja, innovaatioiden synnyttäjänä ja muiden toimialojen kehityksen tukijana. Alueen arktinen asema, pohjoinen identiteetti, perinteikäs taide- ja kulttuuriympäristö, vahva osaaminen ja koulutus sekä kansainvälinen kiinnostus Lappia kohtaan luovat erinomaisen lähtökohdan luovan talouden kehittämiseksi. Saamelaiskäräjien- ja käsityön, tapahtumien sekä saamelaisen luovan osaamisen omaehtoinen asema on alueellinen erityispiirteemme.

Luovat alat, taide ja kulttuuri ovat pitkään olleet osa Lapin identiteettiä ja alueen elinvoimaa. Viime vuosina niiden merkitys on kasvanut taloudellisesta näkökulmasta: luova talous on yksi maailman nopeimmin kasvavista talouden sektoreista, ja sen merkitys innovaatioiden, aineettoman arvonnäytteen sekä alueiden vetovoiman rakentamisessa on kasvanut nopeasti. Valtakunnallisesti on asetettu tavoitteeksi, että kulttuuri- ja luovien alojen julkinen rahoitus ja rakenteet vahvistuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus BKT:stä kaksinkertaistuu. Tämä edellyttää myös monia alueellisia toimia.

Lapin luovien alojen, taiteen ja kulttuurin kasvuohjelma on Lapissa ensimmäinen laatuaan, ja se laaditaan osana Lappi-brändi 2.0 -hanketta. Kasvuohjelma täydentää Lappi-sopimuksen strategisia tavoitteita ja pohjautuu valtakunnallisiin kulttuuri- ja luovan talouden linjauksiin sekä Lapin luovien alojen tilannekuvaan.

Kasvuohjelma perustuu osallistavaan laadintaprosessiin, johon on aktiivisesti osallistunut laaja joukko kasvun tekijöitä (yrityksiä, yhteisöjä ja henkilöitä sekä luovan talouden toimialoilta että muilta toimialoilta) sekä kasvun mahdollistajia (viranomaisia, oppilaitoksia, TKI-toimijoita, elinvoimatoimijoita, rahoittajia, poliittisia päättäjiä, saamelaiskäräjät). Ohjelman tekoa on ohjannut kymmenhenkinen asiantuntijaryhmä, johon on kuulunut myös saamelaiskäräjien edustaja. Saamelaiskäräjille- ja organisaatioille on järjestetty erillinen kasvuohjelmaa koskeva työpaja Inarissa 22.1.2026.

Kasvuohjelman teemoja on käsitelty ja työstetty kaikille avoimissa työpajoissa sekä eri kohderyhmille suunnatuissa työpajoissa ja ryhmähaastatteluissa aikavälillä syyskuu 2025 - tammikuu 2026. Ohjelma on ollut sidosryhmien kommentoitavana otakantaa.fi palvelussa 2.-20.3.2026.

Ohjelmaluonnos liitteenä.

Saamelaiskäräjät ovat 23.4.2026 sähköpostitse esittäneet neuvottelupyynnön saamelaiskäräjälain (27.6.2025/414) 9 §:n mukaisen neuvottelun järjestämisestä Lapin luovien alojen, taiteen ja kulttuurin kasvuohjelmasta saamelaiskäräjälain 9 §:n kohdan 9 nojalla.

Saamelaiskäräjälaki (974/1995) uudistui 1.8.2025. Lainmuutoksen myötä kynnys saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisten neuvotteluiden järjestämiseen madaltui ja laajeni osittain valtakunnalliseksi.

Laki sisältää uudet säännökset saamelaisten oikeuksien edistämisestä (9 a §) ja yhteistoimintaa ja neuvotteluita koskevasta menettelystä (9 b §). Neuvotteluelvoite koskee kaikkia viranomaisia ja julkisia hallintotehtäviä hoitavia ja kukin viranomainen vastaa neuvottelu- ja yhteistoimintavelvoitteen toteuttamisesta oman toimintansa osalta.

Uuden saamelaiskäräjälain 27.6.2025/414 §9 neuvotteluelvoite koskee lainsäädäntöä, hallinnollisia päätöksiä ja muita toimenpiteitä, joilla voi olla **erityinen merkitys** saamelaisille. Yhteistoiminta- ja neuvotteluelvoite koskee saamelaisten kotiseutualueella toteutettavia tai vaikutuksiltaan sinne ulottuvia sekä muita erityisesti saamelaisten kieleen tai kulttuuriin taikka heidän asemaansa tai oikeuksiinsa alkuperäiskansana vaikuttavia toimenpiteitä, jotka koskevat:

- 1) alueidenkäyttöä;
- 2) valtionmaan, suojelualueiden ja erämaa-alueiden hoitoa, käyttöä, suojelutoimien toteuttamista, vuokrausta ja luovutusta;
- 3) kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsintää ja hyödyntämistä sekä valtion maa- ja vesialueilla tapahtuvaa kullanhuuhtontaa;
- 4) saamelaisten kulttuurimuotoon kuuluvan elinkeinon lainsäädännöllistä tai hallinnollista muutosta;
- 5) luonnon monimuotoisuutta ja ilmastonmuutosta käsitteleviä toimia;
- 6) saamenkielisen varhaiskasvatuksen sekä saamenkielisen ja saamenkielen opetuksen kehittämistä;
- 7) saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttamista ja kehittämistä;
- 8) Saamelaiskäräjien resurssien ja muiden toimintaedellytysten turvaamista ja kehittämistä; taikka
- 9) **muuta vastaavaa saamelaisten kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa tai oikeuksiinsa alkuperäiskansana vaikuttavaa asiaa.**

Millä asioilla voi olla erityinen merkitys saamelaisille?

- Asiat, jotka koskevat nimenomaan saamelaisia
- Asiat, jotka vaikuttavat ainoastaan tai pääasiallisesti saamelaisiin
- Asiat, jotka voivat vaikuttaa erityisesti saamelaisten kieleen tai kulttuuriin taikka heidän asemaansa tai oikeuksiinsa alkuperäiskansana, kuten lainvalmisteluhankkeet
- Maankäyttö ja luonnonvarojen käyttö saamelaisten kotiseutualueella
- Valtakunnalliset strategiat saamelaisille merkityksellisistä asioista
- Myös kaikkia yleisesti koskevat asiat, jos niillä on käytännössä vaikutusta saamelaisten oikeuksiin tai saamelaisiin kohdistuvia erityisiä tai epäsuhtaisia vaikutuksia
- Ei kuitenkaan lähtökohtaisesti asiat, joilla ei ole välittömiä vaikutuksia saamelaisten kannalta, eli pelkkä välillisten vaikutusten mahdollisuus ei ole riittävä
- Lähtökohtaisesti ei yksittäistä saamelaista koskeva hallintoasia tai tuomioistuimessa vireillä oleva asia, tai esimerkiksi yksittäinen metsästyslupa
- Neuvotteluelvollisuus ulottuu myös kysymykseen siitä, mitkä asiat kuuluvat yhteistoiminta- ja neuvotteluelvoitteen piiriin

Neuvotteluelvoite voi siis koskea myös alueellisia strategioita ja kehittämisohjelmia, jos niillä on merkittäviä vaikutuksia saamelaisiin alkuperäiskansana. Lapin luovien alojen, taiteen ja kulttuurin kasvuohjelma ohjaa maakunnallisesti kulttuuri- ja luovien alojen kehittämistä, rahoitusta ja sisällöllisiä painopisteitä, ja sillä on siten suoria ja välillisiä vaikutuksia saamelaisen kulttuurin harjoittamiseen, näkyvyyteen ja elinkeinoihin.

Uuden saamelaiskäräjälain tulkinnan osalta neuvotteluvuorituksen täyttyminen tulee kuitenkin aina arvioida tapauskohtaisesti ja kokonaisuudessaan laintulkintaan tulisi neuvotteluvuorituksen soveltamisen osalta löytää yhteinen näkemys Saamelaiskäräjien kanssa.

Esittelijä vs. maakuntajohtaja Takkula Hannu Lapin liitto

Päätösesitys Hallitus päättää yllä esitetyin perusteluin, että saamelaiskäräjien kanssa käydään virallinen neuvottelu koskien Lapin luovien alojen, taiteen ja kulttuurin kasvuohjelmaa.

Päätös Maakuntahallitus hyväksyi päätösesityksen yksimielisesti.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Anni Koivisto jääväsi itsensä asian käsittelystä ja poistui kokouksesta asian käsittelyn ajaksi. (palvelussuhdejäävi, hallintolaki 28.1 § kohta 4).